

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г. Този превод не обвързва Съда. За допълнителна информация моля вижте пълните указания за авторските права в края на документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ПРЕДИШНА ПЕТА СЕКЦИЯ

ДЕЛО GAS AND DUBOIS срещу ФРАНЦИЯ

(Жалба № 25951/07)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

15 март 2012 г.

Настоящото решение е окончателно съгласно член 44 § 2 (с) от Конвенцията. То може да претърпи редакционни промени.

По делото Gas and Dubois срещу Франция,

Европейският съд по правата на човека (предишна пета секция),
заседаващ в камара в състав:

Dean Spielmann, *Председател*,

Jean-Paul Costa,

Karel Jungwiert,

Boštjan M. Zupančič,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Ganna Yudkivska, *съдии*,

and Claudia Westerdiek, *секретар на секцията*,

След проведени закрити заседания на 12 април 2011 г. и на 14 февруари 2012 г.,

Постанови настоящото решение, което е прието на последната посочена дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 25951/07) срещу Френската република, подадена до Съда по член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от двама френски граждани, г-жа Валери Гас и г-жа Натали Дюбоа („жалбоподателките“), на 15 юни 2007 г.

2. Жалбоподателките се представляват от г-н С. Микари, адвокат, практикуващ в Париж. Френското правителство („правителството“) се представлява от агента си г-жа Е. Belliard, директор по правните въпроси в министерството на външните работи.

3. Жалбоподателките твърдят по-конкретно, че са били подложени на дискриминация спрямо хетеросексуалните двойки, тъй като във Франция не съществували правни средства, позволяващи на еднополовите двойки да извършват осиновяване от втория родител. Позицията се на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8, те твърдят, че са били подложени на дискриминационно третиране, основано на сексуалната им ориентация в нарушение на правото им на зачитане на личния и семейния живот.

4. С решение от 31 август 2010 г. Съдът обяви жалбата за допустима. На 30 ноември 2010 г. камарата взе решение да проведе заседание по същество на делото.

5. Жалбоподателките и правителството представиха допълнителни писмени становища по същество (член 59 § 1 от Правилника на Съда). Освен това бяха приети коментарите на трети страни, представени от

Международната федерация за човешки права (FIDH), Международната комисия на юристите (ICJ), Европейската секция на Международната асоциация на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните (ILGA-Europe), Британската асоциация за осиновяване и приемна грижа (BAAF) и Мрежата на европейските асоциации на ЛГБТ семействата (NELFA), които бяха допуснати от Председателя да вземат участие. Страните представиха отговори на тези коментари (член 44 § 6 от Правилника на Съда). Изброените организации бяха допуснати да участват и устната процедура.

6. На 12 април 2011 г., в Сградата на правата на човека в Страсбург се проведе открито съдебно заседание (член 59 § 3 от Правилника на Съда).

Пред Съда се явиха:

(a) *за правителството*

Г-жа А.-Ф. TISSIER, Началник отдел човешки права, Дирекция по правни въпроси, Министерство на външните работи *съ-агент*,
Г-н J.-C. GRACIA, Генерален секретариат на Министерството на правосъдието, *адвокат*,
Г-жа С. BLANC, Дирекция по граждански въпроси, Министерство на правосъдието,
Г-жа М.-А. RESCHER LAMBEU, Генерален секретариат на Министерството на правосъдието,
Г-жа А. TALBOT, Генерален секретариат на Министерството на правосъдието,
Г-жа М. SCHULTZ, Главна дирекция за социално сближаване към Министерството на социалните въпроси и Министерството на солидарността и социалното сближаване,
Г-жа J. SPITERI, Дирекция по финансовите, правните и служебните въпроси, Министерство на труда, заетостта и здравеопазването,
Г-жа Е. TORIN, Дирекция по правни въпроси, Министерство на външните и европейските работи, *съветници*;

(b) *за жалбоподателките*

Г-н С. МИКАРИ, адвокат,
Г-н Y. ШТРАЙФ, адвокат, *адвокат*,
Г-н Т. БУЗЕНУН, *съветник*;

(c) *за третите участващи страни*

Проф. Р. УИНТЪМЮТ, Преподавател по права на човека, King's College Лондон, *съветник*,

от името на Международната федерация за човешки права (FIDH), Международната комисия на юристите (ICJ), Европейската секция на Международната асоциация на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните (ILGA-Europe), Британската асоциация за осиновяване и приемна грижа (BAAF) и Мрежата на европейските асоциации на ЛГБТ семейства (NELFA).

7. Съдът изслуша обръщенията на г-н Микари, г-жа Tissier и професор Уинтъмют, както и отговорите на г-н Микари и г-жа Tissier на въпросите, зададени от съдиите.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

8. Жалбоподателките са родени съответно през 1961 г. и 1965 г. и живеят в Кламар.

9. Г-жа Валери Гас („първата жалбоподателка“) съжителства с г-жа Натали Дюбоа („втората жалбоподателка“). Втората жалбоподателка родила дъщеря - А. на 21 септември 2000 г. във Франция, зачената в Белгия чрез осеменяване от анонимен донор. А. няма установен произход от бащата, който бил анонимен донор в съответствие с белгийското законодателство. Детето живяло през цялото време в общия дом на жалбоподателките. На 22 септември 2000 г. името ѝ било регистрирано в регистъра на ражданията, умиренията и браковете, воден от градската управа на Кламар. Тя била формално припозната от майка си на 9 октомври 2000 г.

10. Двете жалбоподателки в последствие сключили споразумение за гражданско съжителство, което било регистрирано в регистър към Районния съд във Ванв на 15 април 2002 г.

11. На 3 март 2006 г. първата жалбоподателка подала молба до *tribunal de grande instance* в Нонтер за издаване на заповед за обикновено осиновяване на дъщерята на партньорката ѝ след като партньорката ѝ била дала изричното си съгласие пред нотариус.

12. На 12 април 2006 г. прокурорът направил възражение срещу молбата на първата жалбоподателка на основание член 365 от Гражданския кодекс (виж параграф 19 по-долу).

13. С решение от 4 юли 2006 г. *tribunal de grande instance* приел, че са изпълнени законовите условия за осиновяване и че е доказано, че жалбоподателките са активно и съвместно ангажирани в отглеждането

на детето и предоставянето на грижи и привързаност. Въпреки това съдът отхвърлил молбата на основание, че поисканото осиновяване би имало правни последици, влизащи в противоречие с намеренията на жалбоподателките и интересите на детето чрез прехвърляне на родителски права към осиновителя като по този начин рождената му майка би била лишена от правата си по отношение на детето.

14. Първата жалбоподателка обжалвала решението, а втората жалбоподателка взела участие в производството по собствена инициатива.

Пред Апелативния съд на Версай жалбоподателките потвърдили желанието си чрез осиновяване да осигурят стабилна правна основа за детето, отразяваща действителното ѝ социално положение. Те претендирали, че загубата на родителска отговорност от страна на майката ще бъде компенсирана чрез пълно или частично делегиране на родителска отговорност и твърдели, че в други европейски държави се допускали осиновявания, в резултат на които се създава правна връзка с еднополовия партньор.

15. С решение от 21 декември 2006 г. апелативният съд потвърдил отхвърлянето на молбата.

Както и първоинстанционния съд, апелативният съд отбелязал, че са изпълнени законовите условия за осиновяването и че е установено, че първата жалбоподателка е активна в осигуряването на емоционалното и материално благосъстояние на детето. Въпреки това той потвърдил констатацията, че правните последици от такова осиновяване няма да бъдат в интерес на детето, тъй като жалбоподателките няма да бъдат в състояние да споделят родителската отговорност както се допуска от член 365 от Гражданския кодекс в случай на осиновяване от съпруга на майката или бащата на детето, като поради това осиновяването би лишило г-жа Дюбоа от всички права по отношение на детето ѝ. Съдът освен това приел, че простото делегиране на упражняването на родителски отговорности на по-късен етап не е достатъчно за да премахне опасността за детето, произтичаща от загубата на родителски отговорности на майка ѝ. Съответно според Съда молбата просто изразявала желанието на жалбоподателките съвместното упражняване на родителски права над детето да бъде признато и узаконено.

16. На 21 февруари 2007 г. жалбоподателките подали жалба по прилагането на закона, но не продължили производството пред Касационния съд до приключването му. На 20 септември 2007 г. Председателят на Касационния съд издал разпореждане, с което обявил правото на жалба относно прилагане на закона за погасено.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

A. Осиновяване

17. По френското законодателство има два типа осиновяване: пълно осиновяване и обикновено осиновяване.

1. Пълно осиновяване

18. Пълното осиновяване може да бъде допуснато само докато осиновяваният не е навършил пълнолетие и може да бъде поискано от женена двойка или от едно лице. То създава правна връзка родител-дете, която замества първоначалната връзка (ако такава е съществувала). Детето приема фамилията на осиновителя. Издава се нов акт за раждане и осиновяването е неотменимо (членове 355 и сл. от Гражданския кодекс).

2. Обикновено осиновяване

19. Обикновеното осиновяване, за разлика от пълното, не прекъсва връзките между детето и първоначалното му семейство, а създава допълнителна връзка родител-дете (членове 360 и сл. от Гражданския кодекс). Осиновяването може да бъде допуснато без оглед на възрастта на осиновявания, в това число и ако той е навършил пълнолетие. Фамилията на осиновителя се добавя към тази на осиновения. Последният запазва някои наследствени права по отношение на семейството си по произход и придобива права спрямо осиновителя си. Обикновеното осиновяване създава реципрочни задължения между осиновителя и осиновения, по-конкретно задължения за издръжка. Биологичните родители са задължени да подпомагат осиновения финансово само ако осиновителят не е в състояние да го стори.

Ако осиновеният не е навършил пълнолетие обикновеното осиновяване води до прехвърляне на всички права, свързани с родителските отговорности от бащата или майката на детето към осиновителя. Законодателството предвижда едно изключение от това правило, а именно когато едно лице осиновява детето на съпруга си. В този случай съпругът и съпругата споделят родителските отговорности. Следователно:

Член 365 от Гражданския кодекс

„Всички права, свързани с родителските отговорности преминават изцяло към осиновителя, включително правото да се даде съгласие за встъпване в брак на осиновения, освен ако осиновителят се намира в брак с майката или бащата на

осиновения. В този случай осиновителят и неговият съпруг упражняват съвместно родителските отговорности, но съпругът продължава да ги упражнява самостоятелно, освен ако двамата съпрузи направят обща декларация пред главният секретар на *tribunal de grande instance*, в резултат на която родителските отговорности да се упражняват съвместно. ...“

За разлика от пълното осиновяване, обикновеното осиновяване може да бъде прекратено по искане на осиновителя, осиновения или ако последният е непълнолетен - на прокурора.

Обикновеното осиновяване най-често има за цел, когато става въпрос за непълнолетни лица, да компенсира неполагането на грижи от страна на биологичния родител или родители. На практика повечето случаи на пълно осиновяване касаят осиновяване в чужбина, докато голямата част от обикновените осиновявания от семейства засягат лица, навършили пълнолетие и често са свързани с наследяването.

В. Родителска отговорност

20. Родителската отговорност се определя като съвкупността от права и отговорности на родителите по отношение на децата им, ненавършили пълнолетие. Целта ѝ е защитата „здравето, сигурността и морала“ на децата „с оглед осигуряване на образованието и развитието им“ (член 371-1 от Гражданския кодекс). По принцип след като е възникнало родителството, родителите на ненавършилото пълнолетие дете автоматично имат родителска отговорност, която може да бъде оттеглена само по сериозни причини. Родителската отговорност приключва с навършване на пълнолетие на детето, обикновено на осемнадесет годишна възраст. Прави се разграничение между родителска отговорност и упражняване на родителската отговорност. Последното може да бъде възложено само на единия родител по причини, свързани с най-добрия интерес на детето. Родителят, който не упражнява родителските отговорности запазва правото и задължението да контролира подкрепата и отглеждането на децата си. Трябва да бъде информиран за важните решения, отнасящи се до децата и не може да бъде лишен, без сериозни причини, от правото на контакти с тях и правото да го посещават и да остават да нощуват при него.

21. Възможно е родителските отговорности да бъдат делегирани на трето лице (членове 376 и сл. от Гражданския кодекс). След влизането в сила на Закона за родителските отговорности от 4 март 2002 г. член 377 от Гражданския кодекс, уреждащ „стандартното“ делегиране на родителски отговорности, предвижда, че ако обстоятелствата го налагат, единият или двамата родители могат да подадат молба до семейния съдия за прехвърляне на упражняването на родителските отговорности на трето лице (физическо лице, одобрена институция или

службите за закрила на детето в съответния *département*). Прехвърлянето на отговорности не е постоянно и не включва правото да се дава разрешение за осиновяване. В тази връзка родителските отговорности могат да бъдат прехвърлени изцяло или частично: родителските отговорности продължават да са възложени на родителите, но упражняването им е прехвърлено на трето лице.

22. В рамките на стандартната процедура за прехвърляне Законът от 4 март 2002 г. въведе по-гъвкава възможност за прехвърляне, основаваща се върху споделяне на родителските отговорности (член 377-1 от Гражданския кодекс). Заповедта за прехвърляне на родителските отговорности може да предвиди „в интерес на възпитанието на детето“ единия или двамата родители да споделят упражняването на родителските им отговорности изцяло или частично с третото лице, като по този начин се запазва споделена отговорност. Тази мярка прави възможно уреждането на отношенията между детето, разделената двойка и третите лица, независимо дали те са баба и дядо, следващи съпрузи или партньори на родителя. Всеки от родителите запазва родителските си отговорности и продължава да ги изпълнява. Прехвърлянето на отговорности не предполага никаква промяна на фамилното име или установяване на правна връзка родител-дете. То е временно и ефектът му се прекратява при навършване на пълнолетие на детето.

С. Брак и гражданско съжителство

23. Във Франция еднополовите двойки не могат да сключват брак (член 144 от Гражданския кодекс). Този принцип е потвърден от Касационния съд, който в свое решение, постановено на 13 март 2007 г. припомни, че „според френското законодателство бракът е съюз между мъж и жена“.

24. Гражданското съжителство е определено от член 515-1 от Гражданския кодекс като „договор, сключен между две пълнолетни лица от различни полове или от еднакъв пол с цел организирането на съвместния им живот“. Гражданските съжителства включват редица задължения за лицата, които влизат в тях, в това число задължението да живеят като двойка и да си оказват материална и друга подкрепа.

Гражданските съжителства предоставят също и определени права на страните, които бяха увеличени с влизането в сила на 1 януари 2007 г. на Закона от 23 юни 2006 г. за реформа на споразуменията, засягащи наследяването и даровете. С оглед на това, партньорите представляват една фамилия за целите на данъчното облагане; те са третирани по същия начин като женените двойки за целите на упражняването на някои права, свързани по-конкретно със здравното осигуряване и осигуряването за майчинство, както и със животнозастраховането.

Някои последици, произтичащи от брака, остават неприложими спрямо гражданските съжителства. Наред с други неща, законодателството не предвижда никакво родство или наследствени връзки между партньорите. По-конкретно разтрогването на съжителството не предполага провеждането на съдебен процес, а включва само подаването на съвместна декларация от двамата партньори или едностранно решение на единия партньор, което се връчва на другия (член 515-7 от Гражданския кодекс). Освен това гражданските съжителства нямат връзка с разпоредбите на Гражданския кодекс относно осиновителните отношения и родителските отговорности.

D. Асистирана репродукция

25. Асистираната репродукция, отнасяща се до технологиите, позволяващи *in vitro* оплождане, прехвърляне на ембрион и изкуствено осеменяване, е уредена от членове L. 2141-1 и сл. от Кодекса за общественото здраве. Съгласно член L. 2141-2 от Кодекса асистираната репродукция е позволена във Франция само по терапевтични причини с цел „преодоляване на клинично диагностицирано безплодие“ или „предотвратяване на предаването на детето или на партньора на особено сериозно заболяване“. Тя е достъпна за двойки от противоположен пол в репродуктивна възраст, които се намират в брак или представят доказателства, че съжителстват.

26. При тези обстоятелства член 311-20 от Гражданския кодекс предвижда юридическо признаване на бащинството в полза на втория родител при следните условия:

„Женени или съжителстващи двойки, които с оглед зачеване са прибегнали към медицинска помощ, включваща донорство от трето лице, дават предварителното си съгласие по начин, гарантиращ тайната, пред съдия или нотариус, който ги информира за последиците от това действие по отношение на правната връзка родител-дете.

...

Всеки мъж, който след като е дал съгласието за асистирана репродукция не признае детето, родено в резултат на това, е отговорен спрямо майката и детето.

По отношение на него се издава и съдебна декларация за бащинство. Искането се прави в съответствие с разпоредбите на членове 328 и 331.“

Е. Съдебна практика

1. Отхвърляне на молби за обикновено осиновяване на непълнолетно дете от гражданския партньор на лицето

27. Касационният съд е постановил няколко решения по този въпрос. Първите две решения, постановени на 20 февруари 2007 г., касаят дела, свързани с двойки лесбийки, живеещи в гражданско съжителство и отглеждащи деца, чиито единствен законен родител е майка им, тъй като произходът от бащата не е бил юридически установен. В двата случая партньорката на майката е подала молба за обикновено осиновяване на децата със съгласието на майка им. Една от молбите била уважена от Апелативния съд на Бурж на основание по-конкретно, че „осиновяването [било] в интерес на детето“, докато другата била отхвърлена от Апелативния съд на Париж. Позовавайки се на член 365 от Гражданския кодекс, Първо гражданско отделение на Касационния съд отменило първото решение на Апелативния съд и го обявило за нищожно по следните съображения:

„Осиновяването има като последица прехвърлянето на родителските отговорности по отношение на детето като биологичната майка, която възнамерява да продължава да отглежда детето си, ще бъде лишена от правата си. Съответно макар г-жа Y да е дала съгласието си за осиновяването, като е допуснал осиновяването Апелативният съд е действал нарушение на посочената по-горе разпоредба;“

Той потвърдил второто решение на Апелативния съд, приемайки следното:

„Въпреки това, Апелативният съд правилно е отбелязал, че г-жа Y..., която е майка на децата, би била лишена от родителските отговорности по отношение на децата ако те бъдат осиновени от г-жа X, независимо че двойката живее съвместно. Той отбелязал, че прехвърлянето на родителските отговорности може да бъде поискано само ако обстоятелствата го налагат, което нито било доказано, нито се твърдяло, както и че по настоящото дело прехвърлянето или споделянето на юридическите отговорности в контекста на осиновяването би било несъвместимо, доколкото осиновяването на ненавършило пълнолетие лице има за цел да предаде изключителни родителски отговорности на осиновителя. Следователно, Апелативният съд, разгледал въпроса, въпреки обратните твърдения, правилно е обосновал решението си.“ (Две решения на Първо гражданско отделение, 20 февруари 2007 г., *Bulletin Civil* 2007 I, № 70 и 71).

В последствие Касационният съд потвърдил този подход:

„Първо, (бащата или) майката на детето ще бъдат лишени от родителски отговорности в случай на осиновяване на детето, макар да са напълно годни да упражняват тези отговорности и без да са налице никакви данни за желание да бъдат освободени от тях. Второ, член 365 от Гражданския кодекс предвижда споделени родителски отговорности само в случай на осиновяване на детето на съпруга. Съгласно действащото френско законодателство, съпрузи са лицата, обвързани от брак. Съответно, Апелативният съд без да е постановил решение в

нарушение на която и да е от разпоредбите от Европейската конвенция за правата на човека, е постановил законосъобразно решение.“ (Първо гражданско отделение, 19 декември 2007 г., *Bulletin Civil* 2007 I, № 392; виж също в сходен смисъл решението на Първо гражданско отделение от 6 февруари 2008 г., непубликувано по жалба № 07-12948).

28. Първите две решения, постановени на 20 февруари 2007 г. са публикувани в информационния бюлетин на Касационния съд, в интернет и в годишния доклад на Касационния съд.

2. Прехвърляне на родителски отговорности

29. В първото си водещо решение (Касационен съд, Първо гражданско отделение, 24 февруари 2006 г., публикувано в бюлетина), Касационният съд уважил молбата на еднородна двойка, живееща в гражданско съжителство, която пожелала да се възползва от тази възможност. Съдът постановил, че член 377-1 от Гражданския кодекс „не е пречка майката, упражняваща самостоятелно родителските отговорности да прехвърли упражняването на тези отговорности изцяло или частично на жената, с която живее в стабилна и продължителна връзка ако обстоятелствата го налагат и мярката съответства на най-добрите интереси на детето“. В последствие Касационният съд затегнал условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да бъде уважена молба за прехвърляне на родителски отговорности (Касационен съд, Първо гражданско отделение, 8 юли 2010 г., публикувано в бюлетина). Макар установените условия да се запазвали същите (обстоятелствата трябва да налагат тази мярка и тя да бъде съвместима с най-добрите интереси на детето), Касационният съд сега изисква молителите да докажат, че мярката ще подобри живота на децата и че е важна. Този ограничителен подход в момента се прилага от съдилищата, разглеждащи по същество такива дела (Парижки *tribunal de grande instance*, 5 ноември 2010 г.).

3. Решение на Конституционния съвет от 6 октомври 2010 г.

30. По дело, засягащо сходни факти като тези по настоящото дело, жалбоподателите твърдят нарушение на конституционния принцип за равенство и поискали от Касационния съд да направи запитване за преюдициално произнасяне от Конституционния съвет относно конституционността. Касационният съд уважил искането.

31. С решение от 6 октомври 2010 г. Конституционният съвет приел, че не е негова задача да се произнася по конституционността на оспорваните законови разпоредби по принцип, а по-скоро в светлината на последователното тълкуване на Касационния съд. В разглежданото дело конституционността на член 365 от Гражданския кодекс следователно трябвало да бъде преценена в светлината на факта, че разпоредбата има за последица забраната по принцип на

осиновяването на дете от партньора или съжителстващия с лицето, както е прието от Касационния съд на 20 февруари 2007 г.

Конституционният съвет отбелязал, че разпоредбите на член 365 не възпрепятстват двойките да съжителстват или да сключват гражданско съжителство, както и не възпрепятства биологичния родител да включи партньора си или лицето, с което съжителства, във възпитанието на детето. Въпреки това Конституционният съвет постановил, че правото на семеен живот, гарантирано от Конституцията не включва право на създаване на осиновителна връзка между детето и партньора на неговия родител.

Конституционният съд отбелязал, че законодателството целенасочено е предпочело да ограничи възможността за обикновено осиновяване до женени двойки и той не би могъл да замени преценката на законодателната власт със своята собствена.

III. ТЕКСТОВЕ И МАТЕРИАЛИ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА

А. Европейската конвенция за осиновяването на деца (ревизирана)

32. Тази Конвенция е отворена за подписване на 27 ноември 2008 г. и влезе в сила на 1 септември 2011 г. Тя не е подписана и ратифицирана от Франция. Приложимите ѝ разпоредби гласят следното:

„Член 7 – Условия за осиновяване

1 Законът може да позволи осиновяването на дете:

a. от две лица от различен пол

i. които са в брак помежду си, или

ii. ако този институт съществува, да са сключили регистрирано съжителство помежду си;

b. от едно лице.

2. Държавите могат свободно да разширяват обхвата на тази Конвенция по отношение на еднополови двойки, които са сключили брак помежду си или които имат регистрирано съжителство заедно. Те могат също така да разширят обхвата на тази Конвенция до разнополови двойки и еднополови двойки, които живеят съвместно в трайно съжителство.

...

Член 11 – Последници от осиновяването

1. След осиновяването детето става пълноправен член на семейството на осиновителя (осиновителите) и притежава по отношение на осиновителя (осиновителите) и неговото или тяхното семейство същите права и задължения като дете на осиновителя (осиновителите), чиито произход е правноустановен. Осиновителят (осиновителите) носят родителска отговорност за детето. Осиновяването прекратява правните връзки между детето и бащата, майката и семейството му по произход.

2. Въпреки това, съпругът или партньорът на осиновителя, независимо дали е регистриран или не, запазва правата и задълженията си по отношение на осиновеното дете ако то е негово дете, освен ако законът предвижда друго.

...

4 Държавите страни по Конвенцията могат да предвидят други форми на осиновяване с по-ограничени последици от посочените в предходните параграфи на този член.“

В. Препоръка на Комитета на министрите

33. Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите на държавите членки за мерките за борба срещу дискриминацията, основана на сексуална ориентация или полова идентичност, приета на 31 март 2010 г., препоръчва, *inter alia*, на държавите членки:

„...“

24. Ако националното законодателство признава регистрираните еднополови съжителства, държавите членки трябва да се стремят да гарантират, че правният им статут и правата и задълженията им са еднакви с тези на хетеросексуалните двойки в сравнима ситуация.

25. Ако националното законодателство не признава и не предоставя права и задължения на регистрирани еднополови съжителства и на неженени двойки, държавите членки се приканват да разгледат възможността да се предоставят на еднополовите двойки без каквато и да е дискриминация, в това число спрямо разнополовите двойки, правни или други средства за разрешаване на практическите проблеми, свързани със социалната действителност, в която живеят.“

ПРАВОТО

34. Жалбоподателките твърдят, че са били подложени на дискриминационно третиране, основано на сексуалната им ориентация в нарушение на правото им на зачитане на личния и семейния им живот. Позовават се на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8. Тези две разпоредби гласят:

Член 8

„1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот, на жилището и на тайната на кореспонденцията.

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите“

Член 14

„Упражняването на правата и свободите, изложени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.“

I. ПРЕДВАРИТЕЛНО ВЪЗРАЖЕНИЕ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО

35. Като свое основно твърдение правителството изтъква, че член 8 от Конвенцията не е приложим към настоящото дело. Повтаряйки доводите, които вече бяха изложени при разглеждането на допустимостта на жалбата, правителството се позовава на практиката на Съда, съгласно която съществуването на семеен живот, което не се ограничава до правната рамка на брака, следва да бъде обсъждано във всеки конкретен случай. Въпреки това правителството подчертава, че в съответствие с установената практика на Съда, член 8 не гарантира право на осиновяване или на създаване на правна връзка между възрастен и дете, живеещо в същото семейство, още по-малко правото на едно лице да има дете. Доколкото Конвенцията не включвала правото на осиновяване, правителството изтъква, че жалбоподателите не могат да претендират дискриминация при упражняването на това право, тъй като член 14 няма независимо съществуване.

36. Жалбоподателките се позовават на доводите, изложени при разглеждането на допустимостта на делото.

37. Съдът отбелязва, че жалбоподателите основават доводите си на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8, както и че последната разпоредба не гарантира нито правото да се създаде семейство, нито правото на осиновяване (виж *Е.В. срещу Франция* [ГК], № 43546/02, § 41, 22 януари 2008 г.). Това не се оспорва от страните. Въпреки това Съдът не може да не приеме, че разглеждането на конкретния случай на жалбоподателките води до заключението, че те имат „семеен живот“ по смисъла на член 8 от Конвенцията. Освен това сексуалната

ориентация попада в личната сфера, защитена от член 8. Следователно, фактите по делото попадат в „обхвата“ на поне една разпоредба от Конвенцията, която може да се разглежда във връзка с член 14, на който се позовават жалбоподателките по настоящото дело.

38. В тази връзка Съдът се позовава на решението си от 31 август 2010 г. относно допустимостта на жалбата, в което прие, че член 14 във връзка с член 8 е приложим по настоящото дело.

39. Следователно Съдът трябва да отхвърли предварителното възражение на правителството и да продължи с разглеждането на оплакването по същество.

II. ПО СЪЩЕСТВО

A. Становища на страните

1. Жалбоподателките

40. Жалбоподателките се оплакват от отхвърлянето на молбата на първата жалбоподателка за осиновяване на дъщерята на партньорката ѝ. Те твърдят, че основанийето за това отхвърляне, а именно правните последици от такова осиновяване, които биха лишили майката на детето от родителски отговорности, окончателно изключва осиновяването от еднополови двойки, които, за разлика от разнополовите двойки, не могат да сключат брак и по този начин да се възползват от разпоредбите на член 365 на гражданския кодекс. Те твърдят, че отказът да бъде допуснато осиновяването от първата жалбоподателка на А. по принципни съображения, нарушава правото им на зачитане на личния и семейния им живот по дискриминационен начин.

41. Жалбоподателките отбелязват, че А. била зачената в Белгия чрез осеменяване от анонимен донор. Макар че от раждането си била отглеждана и от двете жени, за целите на правото тя имала само един родител, а именно втората жалбоподателка. Тя дала фамилията си на А., упражнявала самостоятелни родителски отговорности и щяла да остави имуществото си на А. след смъртта си. От друга страна, от юридическа гледна точка първата жалбоподателка нямала задължения или права по отношение на детето. Жалбоподателките обясняват, че са се стремили да преодолеят това положение, подавайки молба за допускане на обикновено осиновяване, което би създавало правна връзка родител-дете в допълнение на първоначалната връзка. По този начин А. би имала двама родители от гледна точка на закона, със съответната

правна сигурност, която следва от това. Това им било отказано от националните съдилища.

42. С оглед на това жалбоподателките твърдят, че са били подложени на дискриминация, основана на сексуалната им ориентация, доколкото френските власти забраняват на еднополовите двойки, но не и на женените двойки, да извършват обикновено осиновяване. Те твърдят, че еднополовите бракове все още са забранени във Франция, както е посочено в решението на Касационния съд от 13 март 2007 г.

Дискриминационното различие в третирането се отнасяло до еднополови двойки, които съжителстват или са сключили гражданско съжителство спрямо хетеросексуални двойки в същото положение, доколкото последните имат възможност да заобиколят строгите изисквания на член 365 от Гражданския кодекс, като сключат брак - възможност, която не била предоставена на еднополовите двойки. Жалбоподателките подчертават, че с настоящото дело те не претендират възможност за сключване на брак, а подчертават, че разпоредбите на Гражданския кодекс, макар и да изглеждат неутрални, в действителност предизвикват непряка дискриминация.

43. В съдебното заседание, за да илюстрират бележките си, жалбоподателките сравняват положението на А. с това на друго дете, А.Д. Последното било заченато чрез осеменяване от анонимен донор от жена, съжителстваща с мъж – г-н Д. Макар положението на А. във всяко едно положение да е съпоставимо с това на А.Д., правното им положение било различно, тъй като въз основа на член 311-20 от Гражданския кодекс г-н Д. ставал юридически баща на детето без дори да е необходимо да кандидатства за обикновено осиновяване (виж параграф 26 по-горе). Поради това, както в ежедневието живот (записване в училище и наблюдение на представянето на детето в училище), така и при по-съществени обстоятелства (пътен инцидент), А. би била придружавана само от майка си, докато А.Д. би се ползвала и от грижите на г-н Д. Освен това, в случай на смърт на рождената майка на детето, А. би останала сирак и би била дадена на грижите на настойник или приемно семейство, докато настойничеството над А.Д. би било възложено на юридическия ѝ баща. От това жалбоподателките заключават, че френското законодателство относно обикновеното осиновяване и осеменяването от анонимен донор възпрепятства създаването на осиновително правоотношение между А. и първата жалбоподателка, което би било възможно, ако последната беше мъж. Макар жалбоподателките да подчертават, че не поставят под въпрос разпоредбите на френското законодателство относно извършване на осеменяване от анонимен донор, те твърдят, че е налице различно третиране от закона в зависимост от това дали двойката, отглеждаща

деца е съставена от две жени, които съжителстват или имат гражданско съжителство или от жена и мъж в същото положение.

44. Като друг пример жалбоподателките разглеждат сценария, в който г-н Д. умира и майката на А.Д. среща друг мъж – г-н Н. и решава да създаде дом с него или да се ожени за него. Г-н Н. може да поиска обикновено осиновяване на А.Д., докато първата жалбоподателка не би могла да го стори по отношение на А.

45. Следователно две жени, които съжителстват или са сключили гражданско съжителство, но не могат да сключат брак, са третиращи различно от мъж и жена, които ако сключат брак могат да получат разрешение съпругът на майката да осинови детето чрез обикновено осиновяване, което ще доведе до автоматично споделяне на родителските отговорности.

46. Според жалбоподателките това различно третиране не преследва никаква легитимна цел. Във всеки случай най-добрите интереси на детето изискват то да има правната защита на двама родители, а не на един. Освен това според жалбоподателките споделянето прехвърляне на родителски отговорности (което не е било поискано от тях пред националните съдилища) не би било достатъчно. То се отнасяло само до родителските отговорности, било временно и не се разрешавало с готовност от националните съдилища от 8 юли 2010 г. (виж параграф 29 по-горе). Те подчертават, че най-добрата гаранция за интересите на детето е обикновеното осиновяване, а не прехвърлянето на родителски отговорности на споделена основа.

47. Жалбоподателките стигат до заключението, че отхвърлянето на молбата за обикновено осиновяване представлява както пряка, така и непряка дискриминация, основана на сексуална ориентация в нарушение на Конвенцията. Според тях френското правителство следва да предложи законодателни изменения за да преустанови тази дискриминация.

2. Правителството

48. Правителството първо прави обобщение на правилата относно осиновяването и прехвърлянето на родителски отговорности по френското законодателство, както и тяхната предистория (виж параграфи 17-22 по-горе). По отношение на настоящото дело по време на заседанието правителството посочи, че жалбоподателките не са поискали прехвърлянето на родителски отговорности на споделена основа, макар това да е оправдано с оглед на обстоятелствата (например ако втората жалбоподателка трябва да предприеме пътуване далеч от дома).

49. На следващо място правителството изтъква, че член 365 от Гражданския кодекс не повдига въпрос за никаква обективна дискриминация, тъй като се прилага по еднакъв начин спрямо всички

неженени двойки, без оглед на състава на двойката. Единственото изключение, предвидено от тази разпоредба, отнасящо се до съпруга на лицето, е въведено в законодателството с цел гарантиране интересите на детето. Според правителството, бракът остава институцията, предоставяща по-голяма стабилност на двойките от другите видове съюзи. Освен това, в случай на разтрогване на брака автоматично се намесва фигурата на семейния съдия. Гражданските съжителства от друга страна предоставят по-голяма свобода на действие що се отнася до сключването и прекратяването им и нямат никакви последици що се отнася до семейното право или до правоотношенията между родители и деца. Въз основа на тези съображения законодателството се стреми да ограничи възможността за допускане на обикновено осиновяване за да осигури стабилна основа за отглеждането и възпитанието на децата.

50. Правителството отхвърля и довода на жалбоподателките за възникване на непряка дискриминация като страничен ефект от факта, че във Франция бракът е позволен само за хетеросексуални двойки. Правителството отбелязва, че според практиката на Съда семеен живот може да съществува извън рамките на брака, точно както могат да съществуват правни връзки, основаващи се на произхода.

51. Във всеки случай, дори Съдът да приеме, че е налице различно третиране, според правителството то би било оправдано и не представлява дискриминация ако положението на жалбоподателките се сравнява в това на женена двойка или на хетеросексуална двойка, живееща в гражданско съжителство или съжителстваща.

52. По време на съдебното заседание правителството подчерта по-конкретно, че френското законодателство относно правоотношенията между родители и деца се основава изцяло на модела на половото различие. С оглед на този подход, който представлява избор, направен от обществото, правителството приема, че допускането едно дете да има родителска връзка с две жени или двама мъже би било фундаментална реформа, която може да бъде извършена само от Парламента. Следователно въпросът трябва да се разглежда като цяло в контекста на обществения дебат, а не чрез периферни въпроси, като например споделянето на родителските отговорности във връзка с обикновеното осиновяване.

3. Трети участващи страни

53. Международната федерация за човешки права (FIDH), Международната комисия на юристите (ICJ), Европейската секция на Международната асоциация на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и интерсексуалните (ILGA-Europe), Британската асоциация за осиновяване и приемна грижа (BAAF) и Мрежата на

европейските асоциации на ЛГБТ семействата (NELFA) представят съвместно становище пред Съда.

54. Изброените организации отбелязват в началото, че са налице три отделни хипотези, в които хомосексуални жени или мъже могат да осиновяват деца: първо, лице, което не е сключило брак може да осинови в държава, в която това е позволено (дори и като изключение), основавайки се на разбирането, че евентуалният партньор на осиновителя няма да има родителски права (индивидуално осиновяване); второ, единият партньор от еднополовата двойка да осинови детето на другия партньор, така че и двамата партньори да имат родителски права по отношение на детето (осиновяване от втория родител); накрая, двамата партньори от еднополовата двойка съвместно да осиновят дете, което няма връзка с никого от тях, така че двамата партньори едновременно да получат родителски права по отношение на детето (съвместно осиновяване). По делото *Е.В. срещу Франция* (цитирано по-горе), Съдът се е произнесъл в полза на равния достъп до индивидуално осиновяване на всички лица, без оглед на сексуалната им ориентация. Настоящото дело касае осиновяване от втори родител.

55. През 2011 г. десет от общо четиридесет и седем държави членки на Съвета на Европа позволявали осиновяване от втори родител, а други държави обсъждали промени в законодателството си с цел допускането му. Според третите участващи страни се наблюдавал нарастващ консенсус, че ако детето се отглежда в стабилна еднополова двойка, правното признаване на статута на втория родител допринася за благосъстоянието на детето и за защитата на най-добрите му интереси.

56. Други държави разкриват сходни тенденции в законодателството и практиката си. Осиновяването от втория родител при еднополови двойки било възможно в тринадесет канадски провинции, в най-малко шестнадесет от петдесетте щата на Съединените щати и в други държави като Бразилия, Уругвай, Нова Зеландия и някои части на Австралия.

57. Познавайки се на Конвенцията за правата на детето на Организацията на обединените нации и на приложимата практика на Съда и на някои национални съдилища (като например Камарата на лордовете на Обединеното кралство и Конституционния съд на Южна Африка), третите участващи страни призовават Съда да приеме същия подход, който според тях дава предимство на защитата на интересите на детето.

В. Преценката на Съда

1. Общи принципи

58. Съдът е приел в практиката си, че за да възникне въпрос по член 14 трябва да има различно третиране на лица в сравнително сходни ситуации. Това различно третиране е дискриминационно ако няма обективно и разумно оправдание, с други думи ако не преследва легитимна цел или ако няма разумно отношение на пропорционалност между използваните средства и преследваната цел. Договарящата държава се ползва със свобода на преценка, когато преценява дали и до каква степен разликите в иначе сходни ситуации оправдават различно третиране (виж *Burden срещу Обединеното кралство* [ГК], № 13378/05, § 60, ECHR 2008), в това число различно третиране въз основа на закона (виж *Marckx срещу Белгия*, 13 юни 1979 г., § 38, Series A № 31).

59. От една страна Съдът многократно е приемал, че както различията, основани на пол, така и различията основани на сексуална ориентация изискват особено сериозни причини, за да бъдат оправдани (виж *Karner срещу Австрия*, № 40016/98, § 37, ECHR 2003-IX; *L. and V. срещу Австрия*, № 39392/98 и 39829/98, § 45, ECHR 2003-I; *Smith and Grady срещу Обединеното кралство*, № 33985/96 и 33986/96, § 90, ECHR 1999-VI; и *Schalk and Kopf срещу Австрия*, № 30141/04, §§ 96 и 97, ECHR 2010).

60. От друга страна, държавите обикновено разполагат с широка свобода на преценка по въпросите дали и до каква степен разликите в иначе сходни ситуации оправдават различно третиране, когато става въпрос за общи мерки в сферата на икономическата и социалната политика (виж например *Schalk and Kopf*, цитирано по-горе, § 97).

2. Приложение на тези принципи в настоящото дело

61. В началото Съдът отбелязва, че това дело трябва да бъде разграничено от делото *E.B. срещу Франция*, цитирано по-горе. Последното касае разглеждането на молба за допускане на осиновяване, подадена от само хомосексуално лице. По това дело Съдът посочи, че френското законодателство позволява сами лица да осиновяват дете, като допуска по този начин възможността за осиновяване от само хомосексуално лице. С оглед на вътрешноправните разпоредби той прие, че основанията, изложени от правителството, не са особено убедителни и сериозни, за да оправдаят отказа за допускане на осиновяване от жалбоподателката. Основанията за отхвърляне на молбата ѝ засягали личното ѝ положение и били

приети от Съда за дискриминационни (виж *Е.В. срещу Франция*, цитирано по-горе, § 94).

62. Съдът отбелязва, че по настоящото дело положението е различно, тъй като тук жалбоподателките се оплакват от отказа да се допусне обикновено осиновяване на детето А. Обосновавайки решението си, националните съдилища са приели, че доколкото обикновеното осиновяване ще има за последица прехвърлянето на правата свързани с родителската отговорност към осиновителя, не било в най-добрия интерес на детето, имайки предвид, че рождената му майка възнамерявала да продължи да се грижи за него. Постановявайки решенията си, съдилищата са приложили разпоредбите на член 365 от Гражданския кодекс, уреждащ упражняването на родителските отговорности в случай на обикновено осиновяване. Тъй като жалбоподателките не били женени, те не могли да се възползват от единственото изключение, предвидено в тази разпоредба.

63. Що се отнася до осеменяването от анонимен донор, уредено във френското законодателство, Съдът отбелязва, че жалбоподателките, без да желаят да поставят под въпрос условията за неговата допустимост, отправят критики към правните му последици и твърдят, че е налице неоправдано различно третиране (виж параграф 43 по-горе *in fine*). Съдът констатира, че жалбоподателките не се оплакват от въпросното законодателство пред националните съдилища. Преди всичко той отбелязва, че макар френското законодателство да предвижда, че осеменяването от анонимен донор е позволено само за хетеросексуални двойки, той освен това постановява, че то се допуска единствено за терапевтични цели, по-конкретно с цел преодоляване на клинически диагностицирано безплодие или за предотвратяване на предаване на особено сериозни заболявания (виж параграфи 25 и 26 по-горе). Ето защо, най-общо казано осеменяването от анонимен донор във Франция е ограничено до безплодни хетеросексуални двойки – ситуация, която не е сравнима с тази на жалбоподателките. Следователно според Съда жалбоподателките не могат да претендират, че са жертви на различно третиране, произтичащо от френското законодателство по този въпрос. Съдът освен това отбелязва, че въпросното законодателство не позволява създаването на осиновителното правоотношение, желано от жалбоподателките.

64. Жалбоподателките поддържат, че отказът на френските съдилища да допуснат обикновеното осиновяване от първата жалбоподателка на А. нарушава правото им на зачитане на личния и семейния им живот по дискриминационен начин. Твърдят, че като еднополова двойка са били подложени на неоправдано различно третиране в сравнение с хетеросексуални двойки, независимо дали са женени или не.

65. Съдът намира за необходимо първо да разгледа правното положение на жалбоподателките, сравнено с това на женени двойки. Той отбелязва, че член 365 от Гражданския кодекс предвижда споделяне на родителските отговорности в случаите, в които осиновителят е съпруг на биологичния родител. Жалбоподателките не биха могли да се възползват от тази възможност, тъй като френското законодателство не им позволява да сключат брак.

66. Съдът констатира, че вече се е произнасял при разглеждането на делото *Schalk and Kopf*, цитирано по-горе, че член 12 от Конвенцията не налага задължение на правителствата на договарящите държави да позволят сключване на брак между лица от един и същи пол (виж *Schalk and Kopf*, цитирано по-горе, §§ 49 до 64). Право на встъпване в брак между лица от един и същи пол не би могло да се изведе и от член 14 във връзка с член 8 (пак там, § 101). Съдът освен това е приел, че ако държавата е решила да въведе алтернативни средства за признаване на еднополовите двойки, тя разполага с определена свобода на преценка по отношение на конкретния предоставен статут (пак там, § 108).

67. Съдът отбелязва, че по настоящото дело жалбоподателките твърдят, че не претендират право на встъпване в брак, а твърдят, че с оглед сравнително сходната им ситуация с женените двойки, са били подложени на дискриминационно различно третиране.

68. Съдът не е убеден в този аргумент. Той посочва, както вече е приемал, че бракът придава специален статут на лицата, които встъпват в него. Упражняването на правото да се встъпи в брак е защитено от член 12 от Конвенцията и води до социални, лични и правни последици (виж *Burden*, цитирано по-горе, § 63, и *Shackell срещу Обединеното кралство* (реш. по допустимостта), № 45851/99, 27 април 2000 г.; виж също *Nylund срещу Финландия* (реш. по допустимостта), № 27110/95, ECHR 1999-VI; *Lindsay срещу Обединеното кралство* (реш. по допустимостта), № 11089/84, 11 ноември 1986 г.; и *Serife Yiğit срещу Турция* [ГК], № 3976/05, 2 ноември 2010 г.). Съответно, Съдът приема, че за целите на осиновяването от втори родител правното положение на жалбоподателките не може да се сравнява с това на женена двойка.

69. На следващо място, разглеждайки втората част от оплакването на жалбоподателките, Съдът трябва да разгледа положението им в сравнение с това на неженена хетеросексуална двойка. Последната може, както и жалбоподателките, да е сключила гражданско съжителство или може само да съжителства. По същество Съдът намира, че всяка двойка в сравнимо правно положение, произтичащо от сключено гражданско съжителство, по същия начин би получила отказ на молбата си за обикновено осиновяване (виж параграфи 19, 24 и 31 по-горе). Следователно той не констатира никакво различно

третиране, основаващо се на сексуалната ориентация на жалбоподателките.

70. Вярно е, че жалбоподателките твърдят и непряка дискриминация, основана на факта, че нямат възможност да сключат брак, за разлика от хетеросексуалните двойки, които по този начин могат да заобиколят член 365 от Гражданския кодекс.

71. В тази връзка обаче Съдът може единствено да се позове на предходните си констатации (виж параграфи от 66 до 68 по-горе).

72. Накрая, Съдът отбелязва, че вече е признавал, че логиката, оправдаваща този начин на осиновяване, включващ прекъсване на съществуващи родителски връзки между осиновявания и биологичния му родител, е валидна за ненавършили пълнолетие лица (виж, *mutatis mutandis*, *Emonet and Others срещу Швейцария*, № 39051/03, § 80, 13 декември 2007 г.). Той намира, че с оглед на обстоятелствата и целта на член 365 от Гражданския кодекс (виж параграф 19 по-горе), уреждащ упражняването на родителските отговорности в случай на обикновено осиновяване, няма никакво оправдание, единствено въз основа на оспорването на приложението на тази разпоредба, да се позволи създаването на двойствена правна връзка родител-дете с А.

73. Съответно, Съдът достига до заключението, че няма нарушение на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ

1. *Отхвърля* единодушно предварителното възражение на правителството;
2. *Приема* с шест гласа на един, че няма нарушение на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8;

Изготвено на френски език и обявено в открито заседание в Сградата на правата на човека в Страсбург на 15 март 2012 г.

Claudia Westerdiek
Секретар

Dean Spielmann
Председател

В съответствие с член 45 § 2 от Конвенцията и член 74 § 2 от Правилника на Съда следните особени мнения са приложени към настоящото решение:

- (a) Особено мнение на съдия Costa, към което се присъединява съдия Spielmann;
- (b) Особено мнение на съдия Spielmann, към което се присъединява съдия Berro-Lefèvre;
- (c) Особено мнение на съдия Villiger.

D.S.
C.W.

Особените мнения не са преведени, но могат да бъдат намерени на английски и/или френски език във версията/версиите на официалния език на решението, което може да бъде открито в базата данни с практиката на Съда HUDOC.

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г.

Официалните езици на Европейския съд по правата на човека са английски и френски. Този превод не обвързва Съда и Съдът не поема никаква отговорност за качеството му. Преводът може да бъде свален от базата данни с практиката на Европейския съд по правата на човека HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) или от всяка друга база данни, на която Съдът го е предоставил. Преводът може да бъде възпроизвеждан за нетърговски цели, при условие че е цитирано пълното заглавие на делото и посочената по-горе информация за авторските права. В случай че възнамерявате да използвате за търговски цели която и да било част от този превод, моля свържете се с publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

©Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int